

जगातील सर्वात मोठ्या प्रजासत्ताकाची आगेकूच

भारतात नुकत्याच सार्वत्रिक निवडणुका झाल्या, स्वतंत्र भारताच्या इतिहासातील ही तिसरी निवडणूक आपण आपल्या पन्नाप्रभान व त्यांच्या मन्त्रीमंडळाचे जनतेचे, मंत्र्यांचे व देशातील भारताच्या जनतेचे अभिनन्दन करू.

निवडणुकीमुळे एक नवीन लोकसभा अस्तित्वात येते. संसदेच्या दोन बाजूंपैकी ही एक बाजू व दुसरी अरते राज्यसभा. एकदा एक नवी लोकसभा अस्तित्वात आली, म्हणजे सामान्यतः ती पाच वर्षे चालू रहावयास ठवी. त्या हिशोबाने आतापर्यंत दहा निवडणुका व्हावयास हव्या होत्या, त्या जर जास्त झाल्या असतील, तर त्याचे कारण म्हणजे नुकत्याच काही काळात काही लोकसभा आपली कालमर्यादा पुरी करू शकल्या नाहीत, आणखीही एक कारण म्हणजे, कोणत्याही एका पक्षाच्या निवडून आलेल्या समासदांची संख्या आपले सरकार बनवण्याइतकी पुरेशी नव्हती. म्हणून तिसरी संख्या पूर्ण करण्यासाठी काही पक्षांनी हातमिळवणी केली. काही वेळा एकादा पक्ष स्वतः सरकारमध्ये सामिल न होता त्याने फक्त सरकारला पाठिंबा दिला. पण अशा पक्षांच्या आपरातला समझोता नाहीसा झाला अन् ती सरकारे गडगडली.

भारताला १९५७ मध्ये ब्रिटीश राज्यापासून स्वातंत्र्य मिळाले, पण त्यासाठी त्याला मोठी किंमत मोजावी लागली. हजारो, लाखो लोक रक्तसाक्षित जातीय दंग्यांमध्ये मारले गेले आणि भरतखंडातला एक भाग निराळा होऊन स्वतःला पाकिस्तान म्हणू लागला. भारत व पाकिस्तान दोन्हीनी प्रजासत्ताक मान्य केले. जगातील अनेक

जर्मन साहीत्याचा तारा

सन १९९९ चे साहित्याचे नॉबेल पारितोषिक जर्मन लेखक वॉलर ग्रस यांना सुपूर्त केले गेले. १९२६ मध्ये डॅनिंग येथे जन्मलेले वॉलर ग्रस गेली २० वर्षे जर्मनीतील अत्यंत प्रभावशाली लेखक म्हणून खूप प्रसिध्द आहेत.

त्यांच्या कादंबऱ्यांपैकी सर्वात प्रसिध्द 'द टिनड्रम' या कादंबरीत लेखक डॅनिंगमध्ये रहाणाऱ्या ऑस्कर नावाच्या एका खुबा माणसाच्या दृष्टीतून जन्मलेकडे पहात आहे. ऑस्करची बुध्दी, भावना व समज एका सामान्य बालकाप्रमाणेच विसत रहातो.

लहान मुलासारखा तो एक पत्र्याचा ड्रम वाजवत असतो. व्हिटलरच्या नेतृत्वाखालील नाझी सत्तेच्या भुदरापासून अस्तापर्यंत तो हेच करत रहातो.

१९४५ मध्ये दुसरे महायुध्द रंगते, तेंव्हा त्याचे शारीरिक अवयव ग्रीटल्याकडे यादू लागले. पण ही क्रियाही पुन्हा एकदा थांबते. ही घटना कदाचित ऑस्करची जगा अधिक समजून घ्यायला मानवतेची अपेक्षा सूचित करत असेल; पण ती कालित होत नाही. थरवरी आनिशिततेच स्वर ठोडत

निरीक्षकांना असे वाटले की, या दोन्ही राष्ट्रांना प्रजासत्ताक निभावून नेणे अशक्य होईल. त्याचे हे मत पाकिस्तानबाबत खरेच ठरले, कारण त्याच्याच्या आधीक काळात तिथे सैनिकशासन व एकाधिकार शासन चालू राहिले, परन्तु भारत मात्र 'जगातले सर्वात मोठे लोकतन्त्र' म्हणून दिमाखाने झळकत आहे. आपली जनता व राजकारणी लोक आधिक जबाबदार झाले, तर आपला भारत खूप मोठी आर्थिक शैक्षणिक व औद्योगिक प्रगती करू शकेल, एशियन डेव्हलपमेंट बँकेच्या हिशोबाप्रमाणे - भारताला जर स्थिर सरकार लाभले, तर २००० व्या वर्षात भारत आशियातील सर्वात आर्थिक वेगाने आर्थिक प्रगती करणारे राष्ट्र बनू शकेल. जनता, आधिकारीवर्ग व राजकारणी लोकांनी यासाठी अधिक देशभक्त बनायला हवे. गरज आहे, ती फक्त इतकीच !

संपते. एका संस्थेत जसा काही बंदिवासात असलेल्या ऑस्करची सुटका होते. पण आता पुढे तो काय करणार आहे ? त्याने कोणती विषा पकडायी ? तो हे ठरू शकत नाही. तो आपला ड्रम वाजवू लागतो. हा आवाज जिंकडे नेईल, तिफडे आपण जायचे असे तो ठरवतो.

ग्रसची आणखी एक प्रसिध्द कादंबरी म्हणजे 'द फ्लाउंडर', निर्ऑलिथिक काळापर्यंत मागे जाऊन तिची सुरुवात होते, अन ती आताच्या आपल्या काळापर्यंत येऊन थांबते. लेखक या संस्कृतीचा एका विचित्र पद्धतीने - एका कोळ्याच्या दृष्टिकोनातून - आढावा घेतो. एका माशाच्या द फ्लाउंडर च्या मदतीने कोळी शहाणा बनत जातो. अुक्रान्तीमुळे झालेला मुख्य बदल हा स्त्री - पुरुषांच्यात सत्तेसाठी व स्वयंपाकाच्या अुदात्तेशी झालेल्या झगड्यामुळे आहे. कादंबरीला 'मुख्य हेच सांगायचे आहे'.

अनेकदा ग्रस भारतात येऊन गेला आहे. एकदा त्याने कलकत्त्यात एक नाटकही विद्यार्थित केले. साहित्यात नोबेल पारितोषिक मिळवणारा तो सहावा जर्मन लेखक होय त्याच्या आधीचे थिओडोर मॉमसेन (१९०२), कर्हॉफ युपेन (१९०८), गॅल व्हॅन हेले (१९१०) जिरार्ड हाउटमॅन (१९१२), यॉमस मॅन (१९२९) होल्च बॉल (१९२२) हे होत.

चान्दोबा

प्रिय वाचक, आश्रयदाते व हितचिन्तकहे,

दुःख आणि आनन्द अशा विचित्रशा स्मिन्न भावनेने मी आपणाला हे पत्र लिहीत आहे! तुमच्या प्रिय चान्दोबाचं पुनरुज्जीवन करताना आम्हाला अत्यंत आनन्द होत आहे! अन् दुःख अशाकरता की, एक वर्षाहून अधिक काळ आम्ही तुम्हाला त्यापासून वंचित ठेवले.

प्रकाशनावर एक मागोमाग येणाऱ्या, गुढमरुन टाकणाऱ्या अडचणींच्या लाटांच्या मान्यातून आम्ही स्वतःला कसे सावरू शकलो, त्या घटनांचा गोष्टबारा लिहून आपणावर ओंढी लादायची आवश्यकता नाही, पण मानवी प्रयत्नांची पराकाष्ठा यामागे असली, तरी त्या देवी मातेच्या कृपादृष्टीशिवाय या परिस्थितीवर मात होऊच शकली नसती.

तुम्हाला प्रकाश व आनन्दाचा संदेश देणारं तुमचं मासिक पुन्हां तुमच्या हातात आलय, हा-एका चांगल्या बुद्धिष्टा, - साठी प्रयत्न करणाऱ्या माणसांची देव काळजी घेतो-याचाच अन्तर्गत पुरावा आहे, मग कार्य कितीही क्षुल्लुक असो. सारतातील प्रत्येक बालकाला संस्कृत व इंग्रजी येऊन, ज्याच्या त्याच्या मातृभाषेतून सहितुक्त व आनन्ददायी वाचनयात्रेचा लाभ घेऊन आपले भौमोलिक व भाषिक भेद विसरायला लावण्याचे कार्य यातून धडत आहे. यासाठी मी ईश्वरसमोर कृतज्ञतेने आपसं मस्तक झुकवले.

यामानवी ज्ञात ईश्वरी कृपा एकाद्या आशिर्वादप्राप्त मानवी साधनाद्वारे कार्य करत असते, चान्दोबाच्या बाबतीत ही भूमिका पार पाडणारी खास निवड झालेली व्यक्ती म्हणजे चान्दोबावर नितिशाय प्रेम करणारे व कल्पक अचोर्जक असणारे श्री.विनोद सेठी हे होत, त्यांचे मनःपूर्वक अभिनन्दन करून त्यांना मी असे आश्वासन देतो की त्यांची चान्दोबावतची ही कृतिशील मन्त्रस्थी बालकांच्या वाढत्याच्या इतिहासात त्यांना खास स्थान प्राप्त करून देईल.

वाचरोबच चान्दोबाचं कौतुक असणाऱ्या अगाधित व्यक्तींनी त्याचं पुनरुज्जीवन व्हावं आशी इच्छा व्यक्त केल्याबद्दल मी त्यांचे सूपच आभार मानतो. त्यांच्या रादिच्छा हीच आम्हाला चान्दोबाचा एक अमूल्य असा ठेवा करतो.

यापुढे मासिकाचे अंतरंग, त्यातील चित्रे व विविधताच केवळ समृद्ध असेल असेल नव्हे, तर त्याचं वाङ्मयपट्टी सुरक्षिपूर्णा व शोभिवन्त असं असेल, योग्य वेळी यात येणाऱ्या अन्य अक्षरक्रमांचबद्दलही आम्ही आमच्या प्रकाशनातार्फे आपणाला कळवू. अर्धशतकापेक्षाही अधिक काळ चालत आलेल्या या मासिकाच्या जीवनात आलेल्या दुर्दैवी अडथळ्यांसाठी, मी आमच्या व्यवस्थापनातर्फे आपल्या अनुग्रहा साठी विनंती करत आहे. मी बचन देतो की, मी व माझे सहकारी चान्दोबा आपली अद्वितीय भूमिका अशीच निभावत राहील व बदलत्या काळाकरीबर पावलं उचलत राहील, यासाठी कक्षांची पराकाष्ठा करण्यात कसलीही कसर ठेवणार नाही.

आपलाच,

Signature

Publisher

आपले पंतप्रधान

१३ ऑक्टोबर रोजी श्री अटल बिहारी वाजपेयींनी तिसऱ्या वेळी भारताचे पंतप्रधान म्हणून आपले पद व गुस्ते (-) ची शपथ घेतली, प्रथमतः ते १९९६ मध्ये ते १३ दिवसांसाठी पंतप्रधान होते. त्यावेळी ते अल्पमत सरकारचे प्रमुख होते. १९९९ मार्च पासून ते १९ पक्षाच्या मुतीचे नेतृत्व करत होते, पण दुर्दैवाने त्यांचे सरकार केवळ १३ महिनेच टिकले. अन देशात १९५० सप्टेंबर पासून पुन्हा तेराव्या वेळी सार्वत्रिक निवडणुका झाल्या. नमत म्हणून पण कोणी विनोद केला की - आता परत ते सत्तेवर आले, तर यावेळी ते पुढील १३ वर्षे ते भारताचे शासन संभाळतील.

यावेळी त्यांच्या पश्चात भारतीय जनता पक्षात २३ अन्य पक्ष संमिलित होते. त्यांना असे वाटले की भाजप शी हातामीळवणी केली, तरच एक स्थिर सरकार बनेल. या राष्ट्रीय प्रजासत्ताक एकतेने ४५० पैकी जवळजवळ ३०० जागा जिंकून बहुसंख्यक सरकार बनवले.

१९९८ मार्च मध्ये सत्ता घेतल्यानंतर १२ महिन्यात श्री वाजपेयींनी पूर्वी निर्माण केलेली आपली प्रतिमा जराही ढगाळली नव्हती. तिचे तेज कमी झाले नव्हते, आणि बहुसंख्य लोकांना त्यानीच पुन्हा पंतप्रधान बनावे असे वाटत होते.

तरुण अटल बिहारी चळवळीत सक्रीय भाग घेत आणि वळवळ त्यांना शरणाप्रसाद मुखर्जींनी १९४१ मध्ये स्थापन केलेल्या जनसंघाचा मार्ग सापडला १९४५ मध्ये त्यांनी संसदीय निवडणूक लढवली आणि जनसंघातर्फे जिंकलेल्या चार सभासदांपैकी ते एक होते. १९९९ मध्ये ते सख्खी व विविधता या क्षेत्रातून आले. राहिले आणि त्यानी ती दोन्ही स्थाने जिंकली १९९१, १९९६, व १९९८ मध्ये अन् पुन्हा आताही त्यांनी सख्खीमधूनच आपले स्थान जिंकले. १९९९

मध्ये श्री मोरारजी देसाईंनी त्यांना आपल्या मंत्रिमंडळात सामील होण्याचे आमंत्रण दिले. त्यांना आपले खाते स्वतःच निवडायला सांगितले गेले अन् त्यांनी अंतरराष्ट्रीय संबंध हे खाते स्वतः साठी निवडले. अन् विदेशांतः पाकिस्तानशी आपल्या संबंधाबद्दल अकूतटीकून समझोता बनवला. १९५१ च्या युद्धा पासून दोन्ही देश कट्टर शत्रू बनले आहेत.

आपले पंतप्रधान ब्रह्मचारी आहेत अन् आपणा अनेकप्रमाणेच त्यांना चिपळखे रिनेमा पहाणे व मैदानावर हॉकी व फुटबॉल पहाणे आवडते. त्यांना पाळीव प्राणी म्हणून कुत्रे व मांजरे फार आवडतात अन् संधी मिळाली तर तोपतेवेळी वाचण्यासाठी पंचतन्त्र कथांचे पुस्तकही ते उचलतील.

त्यांच्या समर्थ नेतृत्वाखाली भारत जोरदार व सलसलता जोरकत देश म्हणून कीर्ती स्थापन करण्याची आशा करू शकतो. त्यांचा भारताचा महान इतिहास व त्याहीपेक्षा महान भाविष्यकाळ यावर अटळ विश्वास आहे.

